

Kazimierz Walasz

JAK CHRONIĆ RZEKI I POTOKI W GMINACH

How to protect rivers and streams at the organisational level of a commune

ABSTRAKT: Artykuł omawia problem ochrony rzek i potoków z poziomu działań możliwych do realizacji w gminach. Przedstawia syntetycznie problemy ochrony, a następnie podaje przykłady, jak chronić rzeki w gminach. Są to głównie działania związane z planowaniem przestrzennym oraz gospodarką wodną gminy. Artykuł wskazuje też na ogromną rolę organizacji pozarządowych i możliwości ich współpracy z zarządem i radą gminy.

SŁOWA KLUCZOWE: ochrona rzek, wodne korytarze ekologiczne, planowanie przestrzenne

ABSTRACT: The article discusses the issues concerning river and stream conservation measures which can be implemented in communes. Synthetic presentation of the problems and examples of protection measures are given; the activities focus mainly on the landscape planning and communal water management. The essential role of non-governmental organisations and their cooperation with and municipal governments and councils is underlined.

KEY WORDS: river conservation, water corridors, landscape planning

Ochrona zasobów przyrodniczych w Polsce jest bardzo słaba, wręcz iluzoryczna (Jermaczek 2009, Walasz 2015), pomimo rozlicznych regulacji prawnych zawartych w ustawie Prawo ochrony środowiska, ustawie o ochronie przyrody, Prawo wodne, Prawo budowlane i innych aktach prawnych. Jest to spowodowane brakiem sprawnego systemu inwentaryzacji, monitoringu stanu zasobów przyrodniczych i systemu doskonalenia regulacji prawnych prowadzącego do skutecznej ochrony zasobów przyrodniczych, chociaż istnieje duży potencjał realizacji takiego systemu w postaci szerokiego grona specjalistów, a nawet opracowań (Pawlaczyk i Jermaczek 2008, Makomaska-Juchiewicz 2010, Makomaska-Juchiewicz i Baran 2012, Makomaska-Juchiewicz i Bonk 2015, Chylarecki et al. 2015).

Niewątpliwie jednym z ważniejszych mankamentów naszej ochrony przyrody jest brak wyceny materialnej wartości krajobrazu oraz

zasobów przyrodniczych, takich jak siedliska, ekosystemy czy gatunki. Pozwoliłoby to bezpośrednio powiązać dostarczane przez ekosystemy korzyści niematerialne z realnymi wydatkami z budżetu państwa, jakie trzeba by ponieść, aby uzyskać te wartości niematerialne. Rozwijana obecnie idea usług ekosystemowych stwarza nadzieję na powstanie rozwiązań pozwalających na wykorzystanie ich w ochronie przyrody (TEEB 2011, Żylicz 2014, Kronenberg 2017).

W naszym kraju nie funkcjonuje też postrzeganie ochrony zasobów przyrodniczych w kategoriach całego państwa, tak by mając np. dane o powierzchni cennych siedlisk czy liczebności rzadkich gatunków podejmować kompleksową ochronę tych zasobów na obszarze całego kraju. Ochrona na poziomie kraju ograniczona jest do dwóch form – rezerwatów przyrody oraz parków narodowych, których praktycznie już się nie tworzy. Budżet państwa